

Pravna analiza ukazuje na kontinuitet prakse Visokog upravnog suda nakon novele Zakona o pravu na pristup informacijama, no otvara pitanje pravne nesigurnosti

Objava za javnost

U suradnji sa stručnjakom za područje prava na pristup informacijama mr.sc. Ivanom Šprajcem Zelena Istra analizirala je praksu Visokog upravnog suda nakon novele Zakona o pravu na pristup informacijama u lipnju 2022. Svrha analize bila je ustanoviti postoji li kontinuitet prakse Visokog upravnog suda kada je riječ o primjeni Zakona te instituta poslovne (profesionalne) tajne, odnosno raspolaganja javnim sredstvima. Analiza je ustanovila da kontinuitet prakse postoji, no i da su različita vijeća Suda u bitno identičnim slučajevima različito odlučivala, i to upravo o zahtjevima za pristup informacijama o javnom novcu, što vodi u pravnu nesigurnost, pogubnu za pravo građana na pristup informacijama. Opća sjednica Visokog upravnog suda treba osigurati punu dostupnost ustavnog prava na pristup informacijama.

Pula, 4. listopada 2023. - Kao jedna od vodećih *watchdog* hrvatskih organizacija Zelena Istra nadzire primjenu i provedbu Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (Aarhuške konvencije) u Hrvatskoj, dok je temeljni stup ove konvencije upravo pravo na pristup informacijama. Zelena Istra stoga se u sklopu svoje uloge „psa čuvara” zalaže za dobro upravljanje, osobito transparentnost tijela javne vlasti i pravo na pristup informacijama.

Upravo iz tog razloga, Zelena Istra analizirala je, zajedno s ekspertom za područje prava pristupa informacijama, praksu Visokog upravnog suda u primjeni Zakona o pravu na pristup informacijama (ZPPI) nakon novele koja je stupila na snagu 25. lipnja 2022. U fokusu analize, čiji je autor pravni stručnjak mr.sc. Ivan Šprajc, bile su presude koje se odnose na primjenu instituta poslovne (profesionalne) tajne, odnosno raspolaganje javnim sredstvima. Svrha analize bila je ustanoviti postoji li kontinuitet sudske prakse kada je riječ o primjeni ZPPI-ja i spomenutih instituta. Analiza je obuhvatila osam presuda, od kojih su dvije donesene primjenom noveliranog Zakona, dok se ostale presude odnose na primjenu ZPPI-ja prije novele te izravnu primjenu EU Direktive 2019/1024 o otvorenim podacima i ponovnoj uporabi informacija javnog sektora. Izravna primjena EU Direktive 2019/1024 posljedica je kašnjenja hrvatskog zakonodavca u prihvaćanju ove Direktive.

Sukladno analizi, u većini obrađenih presuda ustanovljena je jasna tendencija tijela javne vlasti da odbiju pružiti informacije uz opravdanje o tome da su tražene informacije poslovna/profesionalna tajna, odnosno da se ne radi o javnim sredstvima. Praksa Visokog upravnog suda pokazuje kontinuitet u pogledu primjene poslovne/profesionalne tajne, odnosno u pogledu statusa i javnosti korištenja javnih sredstava i nakon stupanja na snagu i početka primjene novele ZPPI-ja.

Međutim, analiza je ustanovila da različita vijeća VUS-a u bitno identičnim slučajevima različito odlučuju što vodi u pravnu nesigurnost. Takvi slučajevi odnosili su se na primjenu EU Direktive 2019/1024, što je izravna posljedica kašnjenja prihvaćanja ovog europskog propisa, odnosno njegovog prevođenja u hrvatsko zakonodavstvo. U tim slučajevima VUS je na zahtjeve za pristup informacijama primijenio odredbe koje se odnose na ponovnu uporabu informacija, poništio rješenja Povjerenika za informiranje kojima je omogućen pristup informacijama o javnim sredstvima te učinio otklon od dotadašnje prakse VUS-a u pogledu procjene jesu li određena sredstva javna. Pravna nesigurnost uzrokovana ovakvim postupanjem VUS-a negativno utječe na realizaciju ustavnog prava građana da pristupe informacijama.

- Očekujemo da se na općoj sjednici Visokog upravnog suda razriješe ovakvi problemi te da se nastavi sudska praksa koja će omogućiti punu dostupnost ustavnog prava na pristup informacijama – kaže Ivan Šprajc.

Zelena Istra nastavit će, u sklopu svoje uloge „psa čuvara” demokracije, pratiti sudske prakse u području primjene ZPPI-ja, a osobito u pogledu raspolaganja javnim sredstvima jer je upravo javni uvid u to raspolaganje jedan od razloga postojanja Zakona o pravu na pristup informacijama.

Netransparetnost izvozno-kreditnih agencija i slučaj HBOR

Već niz godina Zelena Istra zalaže se za transparentnost informacija o projektima koje Hrvatska banka za obnovu i razvitak podržava javnim novcem u sklopu svoje uloge hrvatske izvozno-kreditne agencije. Naime, izvozno-kreditne agencije važan izvor javnog novca za neke od najštetnijih industrija na planetu, poput industrije fosilnih goriva.

- U zemljama u razvoju te politički nestabilnim zemljama, fosilni projekti često imaju negativne utjecaje na okoliš i ljudska prava – kaže Mickov.

No, unatoč velikom obrtu javnog novca izvozno-kreditne agencije nisu podvrgnute javnom nadzoru poput razvojnih banki, dok je netransparetnost vrlo često obilježje njihovog poslovanja. Tako i HBOR, koji je u stopostotnom vlasništvu RH, ne objavljuje informacije o projektima koje financira, pravdajući se bankovnom tajnom, ističući stajalište da ne raspolaže javnim sredstvima.

HBOR je na gotovo svaki zahtjev Zelene Istre odbio pružiti informacije o izvoznim projektima, odnosno javnom novcu. Pravo Zelene Istre na pristup tim informacijama u svakom je slučaju pravomoćnom presudom potvrdio Visoki upravni sud, a u nekoliko navrata i Vrhovni sud.

U presudama je istaknuto temeljno pravo građana da kao nositelji suvereniteta obavljaju kontrolu trošenja javnih sredstava, uključujući i rada HBOR-a, koji svoje poslove obavlja sukladno propisima o državnim potporama i kojeg u konačnici financiraju građani i pravne osobe.

Fotografija: [Ekaterina Bolovtsova](#) / [Pexels](#)